

УДК 159.9

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-87>

Леся ЛИМАР,

orcid.org/0000-0002-9407-1066

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент Навчально-наукового центру неперервної професійної освіти

Інституту Післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця

(Київ, Україна) *lesyalymar@nmu.ua*

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ АКАДЕМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ МЕДИКІВ ДИСТАНЦІЙНО

У статті описано методи формування англомовної комунікативної академічної компетентності і майбутніх докторів філософії за умов дистанційного та напівдистанційного навчання. Проведений аналіз літературних джерел показав, що тема навчання майбутніх докторів філософії досліджена недостатньо. У статті наведена методика формування англомовної комунікативної фахової та академічної компетентності, яка спирається покомпонентно, згідно запропонованої авторської моделі англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності, на розвиток трьох основних компонентів: когнітивного, практичного та індивідуального. Автором показана модель формування компетентності по елементах: презентація матеріалів дистанційно, виконання завдань письмово та спільну робота дистанційно, онлайн, на практичних заняттях, з виконанням вправ різного ступеня складності. Стаття містить приклади вправ та практичних завдань авторського курсу, систематизовані на групи, згідно авторської моделі. Визначено, що принципи застосування даної методики полягають в: системності та систематичності навчання; доступності інформації; комбінації індивідуальної, групової та колективної роботи, в письмовому та усному вигляді, онлайн та на заняттях; інтерактивності навчання, з імітацією ділової взаємодії, імітацією ситуації, а відтак, готовності до їх відтворення в реальних ситуаціях; систематичному контролю засвоєних навичок; комунікативності кожного заняття. Автором визначено основні проблеми формування англомовної комунікативної компетентності: низький початковий рівень знань англійської мови майбутніми докторами філософії, упереджене ставлення до навчання та відсутність мотивації до вивчення та покращення знань та навичок з іноземної мови, низький рівень самоконтролю та самопевності, страх говоріння та інші психологічні бар'єри.

Ключові слова: англомовна комунікативна компетентність, академічна мова, доктори філософії, медики, навчання.

Lesya LYMAR,

orcid.org/0000-0002-9407-1066

PhD, Associate Professor,

Associate Professor Educational Research Center for Continuing Professional Education

Institute of Postgraduate Education of Bogomolets National Medical University

(Kyiv, Ukraine) *lesyalymar@nmu.ua*

METHODS OF TRAINING THE ENGLISH LANGUAGE COMMUNICATIVE ACADEMIC COMPETENCE IN FUTURE MEDICAL PHDS BY DISTANCE TEACHING

The article describes a method of teaching English language communicative competence to future Doctors of Philosophy in medicine, under the distance and semi-distance learning. The literature review, performed by the author, showed that the theme of the future Doctors of Philosophy learning in Ukraine has been studied insufficiently. The article presents with the method of shaping the English language communicative professional and academic competence for the future medical Doctors of Philosophy, by components, according to the suggested author's model, which is aimed at development of three components – cognitive, practical and the individual one. The author describes the model of developing competence in the following sequence: presentation of material in a distant form, exercises and common distance learning activities, practice and various difficulty language and psychological drills. The article provides with the examples of exercises and practical tasks of the course, which are grouped according to the suggested model. The article reveals method principles as follows: systemic and systematic learning character principles, availability of information principles, combining individual, group and class work principles, as well as interactive learning principle. Another important principle is the permanent control principles. The author defines basic problems of teaching the communicative English language skills represented with: initial low level of general English shown by the listeners, prejudiced attitude to learning English and low motivation for improving one's knowledge, low self-control and self-assuredness level, as well as other psychological barriers to learning foreign languages.

Key words: English language communicative competence, academic language, Doctors of Philosophy, medical, teaching.

Постановка проблеми. Метою вивчення дисципліни «Академічна англійська мова» майбутніми докторами філософії медичного профілю є формування в них англомовної комунікативної академічної компетентності на такому рівні, який би дозволив взаємодіяти у світовому академічному та медичному суспільстві. Сучасне післядипломне навчання докторів філософії суттєво відрізняється від навчання аспірантів-майбутніх кандидатів наук. Проведені зміни стосуються не тільки прописаних цілей та методів, проте і їх практичного втілення. Забезпечення конкурентоспроможності наших фахівців за кордоном(а як мінімум, можливості гідно представляти країну у світовому академічному середовищі, на конференціях, конгресах) неможливе без високого рівня англомовної академічної комунікативної компетентності. Починаючи з 2019 року автор працює над вдосконаленням викладання дисципліни «Академічна англійська мова» для майбутніх докторів філософії-медиків, а відтак, і над вдосконаленням методики формування в них англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності. Спираючись на власний досвід та узагальнення досвіду колег, автором було визначено структуру англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності майбутніх докторів філософії. Виходячи з необхідності постійного розвитку методики формування англомовної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії-медиків, автором було поставлено наступні цілі подальшого дослідження ефективності методики, які знайшли відображення в **меті статті**: спираючись на модель англомовної комунікативної академічної та професійної компетентності майбутніх докторів філософії-медиків, визначити основні методичні особливості формування покомпонентно, з розкриттям типології вправ для кожного компонента.

Аналіз досліджень. Питання розвитку англомовної комунікативної компетентності у докторів філософії є надзвичайно актуальним. Окрім досліджень автора(Лимар, 2021), дану тему ще в 2015 підіймала Л. Ягеніч, щоправда, на той момент у розрізі навчання аспірантів-майбутніх кандидатів наук-медиків(Ягеніч, 2015). Проте, варто відзначити, що якщо тема розвитку комунікативної англомовної компетентності лікарями протягом їх навчання є досить поширеною(Бірецька, 2012 та Вайнагій, 2020), тему навчання докторів-філософії-лікарів, з відповідним дослідженням широкого ряду компетентностей, розкрито недостатньо. Дослідження формування комунікативної фахової компетентності фахівців медичного

профілю крізь застосування різних методик: читання, роботи з автентичними уривками також здебільшого присвячені додипломному навчанню(Гордеєва, 2016 та Цимбровська, 2017). Це можливо логічно пояснити, адже сама по собі тема навчання майбутніх докторів філософії є абсолютно новою, із запровадженням такого навчання з 2017-2018 років. Значний інтерес українських педагогів до профільного англомовного навчання, формування англомовної фахової компетентності протягом додипломного навчання у спеціалістів різних медичних спеціальностей відобразився у численній низці робіт, проте тема навчання майбутніх докторів філософії досліджена недостатньо. Можливо, це обумовлено недостатнім досвідом та браком інформації, а також відносно незначною вибіркою, адже при кожному закладі післядипломної освіти може навчатися від 30 до 100 осіб на потоці. Тема є новою і потребує подальшого дослідження, як наукового, так і дидактично-методичного.

Виклад основного матеріалу. Методика формування англомовної комунікативної фахової та академічної компетентності спирається покомпонентно, згідно запропонованої авторської моделі англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності, на розвиток трьох основних компонентів: когнітивного(знання), практичного(уміння та навички) та індивідуального(практичне проявлення знань та навичок на практиці, обумовлене мотивацією, здатністю до самоконтролю, саморегуляції, мотивацією до комунікації).

Формування комунікативної компетентності охоплює формування навичок англомовного фахового та академічного говоріння, письма, аудіювання та читання, у поєднанні з формуванням готовності до їх виявлення. Автором було досягнуто мети: розвитку всіх зазначених компонентів засобами дистанційного навчання при поєднанні наступних методів:

1. Презентація матеріалів дистанційно(на платформі та в Google Classroom) – презентація опорної лексики, фахових та академічних текстів, аудіо-фрагментів, відео-фрагментів, лекційних матеріалів, презентацій РРТ. На даному етапі перед здобувачами освіти було поставлено завдання: ознайомитись з наведеним матеріалом, вивчити нові вирази, граматичні конструкції, розібрати базові правила, прослухати аудіо, подивитись відео-уривки.

2. Виконання завдань письмово, в прикріплених файлах, необмежено за часом: виконання завдань на закріплення та систематизацію нави-

чок. Здобувачі освіти виконують завдання у певному режимі, з вказаними термінами виконання, проте не існує чіткої «прив'язки» до часу виконання, окрім кінцевого терміну.

3. Спільна робота дистанційно, онлайн, на практичних заняттях, з виконанням вправ різного ступеня складності, спрямованих на формування когнітивного, практичного та індивідуального компонентів англомовної комунікативної компетентності. Заняття відбуваються за зазначеним графіком, присутність на занятті здобувачів є обов'язковою.

Особливістю авторського курсу є поєднання у вправах завдань, спрямованих на формування когнітивного, практичного та індивідуального компонентів компетентності. Наприклад, вправа:

Using the terms below (ethical, graft, committee, preference, up to my opinion, otherwise, consequently), discuss the following:

Who would you decide to donate the transplanted organs: your relative-alcoholic, a pregnant woman, a soldier without a leg, your teacher, a drug abuser who has three children. Explain your opinion.

При виконанні даного типу вправ здобувачі розвивають знання граматики та лексики, навички говоріння та аудіювання, навички стилістичного оформлення висловлювань, знання етичних принципів, вміння ґрунтовно застосовувати етичні принципи та мотивувати власну думку, повагу до думки оточуючих.

Всі вправи курсу автором було систематизовано на групи, згідно авторської моделі, що відображено в таблиці 1.

Одночасне застосування комплексу вправ на рівні формування когнітивного компоненту комунікативної англомовної компетентності (робота з лексикою, граматику, правописом, а також вивчення правил поведінки в академічному середовищі, взаємодії, тощо), практичного (закріплення отриманих знань та навичок при виконанні практичних вправ, комунікативно спрямованих) та індивідуального (розвиток індивідуальних якостей, що стримують чи сприяють розвитку комунікативної компетентності через самовивчення, саморефлексію, взаємодію, аналіз та синтез інформації) призводить до формування цілісної структури англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності докторів філософії-медиків.

За досвідом автора, основні принципи застосування даної методики полягають в:

- системності та систематичності навчання;
- доступності інформації;
- комбінації індивідуальної, групової та колек-

тивної роботи, в письмовому та усному вигляді, онлайн та на заняттях;

– інтерактивності навчання, з імітацією ділової взаємодії, імітацією ситуацій, а відтак, готовності до їх відтворення в реальних ситуаціях;

– систематичному контролю засвоєних навичок;

– комунікативності кожного заняття, адже весь комплекс вправ розроблено з метою організації комунікації.

Основними перевагами даної методики автор вважає швидкий розвиток навичок англомовної академічної та фахової комунікації, шляхом персональної взаємодії, опрацювання навчального матеріалу та розвитку особистісних якостей. Проблемами такого навчання автор вважає низький початковий рівень знань англійської мови майбутніми докторами філософії, упереджене ставлення до навчання та відсутність мотивації до вивчення та покращення знань та навичок з іноземної мови, низький рівень самоконтролю та самовпевненості, страх говоріння та інші психологічні бар'єри. Проте, використання комплексу вправ та одночасний розвиток всіх компонентів структури комунікативної компетентності сприяє покращенню знань та навичок комунікації іноземною мовою на академічні та фахові теми.

Висновки. Питання розвитку англомовної комунікативної компетентності у докторів філософії є надзвичайно актуальним. Проте тема навчання майбутніх докторів філософії досліджена недостатньо. Методика формування англомовної комунікативної фахової та академічної компетентності спирається покомпонентно, згідно запропонованої авторської моделі англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності, на розвиток трьох основних компонентів: когнітивного (знання), практичного (уміння та навички) та індивідуального (практичне проявлення знань та навичок на практиці, обумовлене мотивацією, здатністю до самоконтролю, саморегуляції, мотивацією до комунікації). Методи формування компетентності включають: презентацію матеріалів дистанційно, виконання завдань письмово та спільну роботу дистанційно, онлайн, на практичних заняттях, з виконанням вправ різного ступеня складності. Основні принципи застосування даної методики полягають в: системності та систематичності навчання; доступності інформації; комбінації індивідуальної, групової та колективної роботи, в письмовому та усному вигляді, онлайн та на заняттях; інтерактивності навчання, з імітацією ділової взаємодії, імітацією ситуацій, а відтак, готовності до їх відтворення в реальних ситуаціях; систематичному контролю

Основні вправи авторського курсу, спрямовані на формування англомовної комунікативної академічної та фахової компетентності лікарями– майбутніми докторами філософії.

Компонент	Типи вправ
Вправи на розвиток когнітивного та практичного компонента готовності	<ol style="list-style-type: none"> 1. Learn the following words and word combinations. Use them in your own sentences. 2. Translate into English. 3. Match the following: 4. Define the terms: 5. Learn the following constructions. Find examples of similar constructions in the text. 6. Find the mentioned words and their synonyms in the text. 7. Match the synonyms (antonyms). Fill in the gaps with the required words. 8. Fill in with prepositions. Continue the collocations. 9. Choose 5 terms and make your own sentences with them. 10. Continue the sentences: 11. Continue the terms or fill in the words... 12. Fill in the gaps with the prepositions and particle: 13. Sort out the symptoms and signs: 14. Translate the words. State what part of speech they are. 15. Speak on the location of the following organs using the terms above: 16. Translate into Ukrainian. Find English synonyms to the terms: 17. Speak on the application of the following laboratory equipment, using the terms: 18. Fill in to complete the questions: 19. Translate the following clichés: 20. Read the text. Correct the false statements (where necessary). Explain the words in bold.
Вправи на розвиток практичного компонента.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Here are some questions a patient may ask you about his condition. Fill in the verb in the correct form. Choose any condition and make up a dialogue. 2. Answer the questions using the terms: – What are the essential stages of any study? What is the procedure of defending the PhD thesis? 3. Order them by significance What advice on diets would you give to 4. Read the list of the questions your patients may ask you. Prepare and answer each. 5. Speaking: communication with patients. You are a dentist, a patient comes to you in a state of alcoholic intoxication. The patient complains of acute pain, while behaving uncivilized and rude. What will you say to a patient? 6. Discuss the following cases: <ol style="list-style-type: none"> a) You will anesthetize the patient, it's your first meeting, what are the questions you have to ask him? Will you explain the procedure? In what way? b) A 9-year-old girl has been delivered to the hospital, diagnosed with acute appendicitis, an “acute abdomen” is observed, the parents refuse operation due to religious considerations. What will you say to them. c) An old woman doesn't want surgery due to her 2nd stage cancer, she's going to take homeopathy instead. Your speech... 7. A child asks you what you are going to do during the operation (abdominal surgery). What will you answer? 8. These are the questions regarding the significance of the study. Why are they important? <ul style="list-style-type: none"> – What is important in the problem identified? – How original is the study? – What are the expected outcomes? 9. These are some questions you may be asked by the HR of the medical company which is going to employ you. Answer them. If your specialization is far from haematology, refer it to your field. <ul style="list-style-type: none"> – How do you gather information about your patient determining his or her condition? 10. These are the basic causes of the medical errors. What do you know about them? <ul style="list-style-type: none"> – communication problems; – inadequate information exchange; – human factor; 11. You are probably going to become a teacher or a lecturer in the University. This is related to some basic rules, accepted in each school, which are called academic culture. So, what do you think about the following: <ol style="list-style-type: none"> a) Students may call you on your first name, as this is a widely accepted practice abroad. b) Students may come to your classes whenever they want, being late isn't a cause for not being allowed to the classroom. 12. As a really good specialist you may be interviewed by your employers many times. To be well prepared for the interview guarantees you success. Here you are offered some questions you may be asked, and explanation what you should answer. Study the table and prepare your answers. 13. Read some recommendations regarding job interviews. Have you ever applied for a job? Have you been interviewed? How will you assess each of the skills mentioned regarding your interviews? 14. Here are the so-called 6 steps of SPIKES (setting up, perception, invitation, knowledge, emotions, strategy) of telling the bad news to the patient. Order the sentences: 15. Plagiarism and cheating. Have you ever cheated? What is your attitude to cheating in academic environment?
Вправи на розвиток індивідуального компонента.	<p>Дана група вправ охоплює перші дві групи вправ, виконуючи які, особа розвиває власні індивідуальні якості, а також вправи на взаємодію, подолання мовного бар'єру, формування навичок саморефлексії, тощо.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Speak with the other group members. Range the reasons why you have chosen to be the PhD. Discuss in the group these reasons. 2. You have noticed a malpractice manifestations by you're a) senior colleague b) colleague c) teacher. What will you do? Discuss your actions in the group. Act out the situations. 3. Range your personal qualities which are necessary for the conference participation. Discuss them in the group. 4. Estimate the performance of your colleague. Mark his efforts and substantiate this. 5. Discuss the list of the points why people study English at High School. Which ones do you choose and why? Discuss this in the group. 6. What is your self-awareness level? What is this expressed in? Discuss it with the them. 7. Speak about your personal mistakes. Do you accept and correct your mistakes? When and why do you do this?

засвоєних навичок; комунікативності кожного заняття, адже весь комплекс вправ розроблено з метою організації комунікації. Проблемами навчання автор вважає низький початковий рівень знань англійської мови майбутніми докторами

філософії, упереджене ставлення до навчання та відсутність мотивації до вивчення та покращення знань та навичок з іноземної мови, низький рівень самоконтролю та самовпевненості, страх говоріння та інші психологічні бар'єри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бірецька Л. С. Психологічні та дидактико-методичні передумови формування англомовної лексичної компетенції майбутніх лікарів у процесі професійно орієнтованого читання. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Педагогіка та психологія*, 2012, 21: с.30-38.
2. Вайнагіт Т. Принципи відбору та організації навчального матеріалу для формування англомовної професійно орієнтованої компетентності у говорінні майбутніх лікарів в умовах полікультурного середовища. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2020, 1 (46): с. 22-30.
3. Гордєєва А. Формування англомовної комунікативної компетентності студентів психологів у процесі читання фахової літератури. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура*. К.: Аграр Медіа Груп, 2016, С. 65-69.
4. Лимар Л.В. З досвіду запровадження курсу «Академічна англійська мова» для майбутніх докторів філософії-медиків з метою формування англомовної професійної та академічної комунікативної компетентності. *Актуальні питання гуманітарних наук*, 2022, с. 164-169.
5. Лимар Л.В. Структура та зміст англомовної академічної комунікативної компетентності майбутніх докторів філософії галузі «Охорона здоров'я». Тернопіль, *Медична освіта*, 2021, 4: с.90-96.
6. Цимбровська Х.І. Методика формування у майбутніх лікарів-педіатрів професійно орієнтованої англомовної компетентності в усному спілкуванні. автореф. дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (германські мови). Тернопіль, 2017. 20 с.
7. Чорна І. Лінгводидактична модель формування англомовної лексичної компетентності у писемному спілкуванні майбутніх маркетологів. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*, 2017, 1: с.108-113.
8. Ягеніч Л.В. Зміст стратегічної компетенції в процесі формування англомовної академічної компетентності аспіранта-лікаря. *Проблеми сучасного педагогічного образования*, 2015, 48(3): с.266-274.

REFERENCES

1. Biretska L. S. Psyholohichni ta dydaktyko-metodychni peredumovy formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentsii maibutnix likariv u protsesi profesiino oriientovanoho chytannia [Psychological and didactical conditions of development of the English lexical competence by future doctors by eading professional texts]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho lnhvistychnoho universytetu. Ser.: Pedahohika ta psykolohiia* [Bulletin of Kyiv National Linguistic university, series Pedagogics and pScyhology], 2012, 21: p.30-38. [In Ukrainian]
2. Vainahii T. Pryntsypy vidboru ta orhanizatsii navchalnoho materialu dlia formuvannia anhlomovnoi profesiino oriientovanoi kompetentnosti u hovorinni maibutnix likariv v umovakh polikulturnoho seredovyscha. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pedahohika. Sotsialna robota*, 2020, 1 (46): p. 22-30. [In Ukrainian]
3. Hordieieva A. Formuvannia anhlomovnoi komunikatyvnoi kompetentnosti studentiv psykolohiv u protsesi chytannia fakhovoi literatury [Development of English language communicative competence by psychological students by reading professional literature]. *Podolannia movnykh ta komunikatyvnykh barieriv: osvita, nauka, kultura* [Development of English language communicative competence by psychological students by reading professional literature]. K. : Ahrar Media Hrup, 2016, p. 65-69. [In Ukrainian]
4. Lymar L.V. Z dosvidu zaprovadzhennia kursu «Akademichna anhliiska mova» dlia maibutnix doktoriv filosofii-medykiv z metoiu formuvannia anhlomovnoi profesiinoi ta akademichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti [From experience of introducing the course of Academic English for medical PhDs aimed at the professional and academical communicative competence]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk* [Actual issues of humanitarian sciences], 2022, p. 164-169. [In Ukrainian]
5. Lymar L.V. Struktura ta zmist anhlomovnoi akademichnoi komunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix doktoriv filosofii haluzi «Okhorona zdorovia» [Structure and content of English academic communicative competence of future medical PhDs]. *Ternopil, Medychna osvita* [Medical education], 2021, 4: p.90-96. [In Ukrainian]
6. Tymbrovska Kh.I.. Metodyka formuvannia u maibutnix likariv-pediatriv profesiino oriientovanoi anhlomovnoi kompetentnosti v usnomu spilkuvanni. avtoref. dys. na zdob. nauk. stup. kand. ped. nauk : 13.00.02 – teoriia ta metodyka navchannia (hermanski movy) [Method of development of the professional English language competence by future pediatricians during their oral communication, abstract of the thesis for acquiring the degree of Candidate of Pedagogical sciences, German languages]. *Ternopil, 2017. 20 p.* [In Ukrainian]
7. Chorna I. Lnhvodydaktychna model formuvannia anhlomovnoi leksychnoi kompetentnosti u pysemnomu spilkuvanni maibutnix marketolohiv [Lingustic-didactical model of developing lexical competence in written communication of future marketologists]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka* [Scientific proceedings of Ternopil National pedagogical university after Volodymyr Hnatiuk].. *Serii: pedahohika*, 2017, 1: p.108-113. [In Ukrainian]
8. Iahenich L.V. Zmist stratehichnoi kompetentsii v protsesi formuvannia anhlomovnoi akademichnoi kompetentnosti aspiranta-likaria [Content of strategic competence during teaching academic English language competence to the medical PhDs]. *Problemy sovremennogo pedahohycheskogo obrazovanyia* [Problems of modern pedagogical education], 2015, 48(3): p.266-274. [In Ukrainian]